

Posudek oponenta na magisterskou práci Kristýny Urbanové „Textilní produkce v kušánské Střední Asii“, Praha 2006, 123 str., 37 tab.

Autorka se v minulých letech několikrát zúčastnila archeologického výzkumu, který probíhá na lokalitě Džandavláttepa v Uzbekistánu ve spolupráci Ústavu pro klasickou archeologii FF UK a Archeologického ústavu Akademie věd Uzbekské republiky v Samarkandu. Jedním z výsledků jejího zapojení do tohoto projektu je předložená diplomová práce.

K. Urbanová ji rozdělila na dvě části: jedna je pojata obecněji – věnuje se textilní výrobě v oblasti starověké Baktrie a sousedních oblastí v období vlády Kušanů (od přelomu letopočtu do 4./5. století po Kr.); druhá se zaměřuje na nálezy související s textilní produkcí pocházející z výzkumů v Džandavláttepa. Nutno podotknout, že práce je v obou směrech průkopnická, což je samozřejmé u nového, dosud nezpracovaného materiálu, kromě toho ale neexistuje ani souborná práce o textilní výrobě ve sledované oblasti.

V některé z úvodních kapitol práce bych očekávala přehled literatury, z níž autorka čerpala a seznámení čtenáře se stavem bádání na tomto tématu, tyto kapitoly bohužel zařazeny nejsou.

Práce začíná historickým přehledem, který je právem označen jako stručný, což lze vzhledem k zaměření práce pochopit, není v něm ale žádný odkaz na použitou literaturu.

Další kapitola podává popis tkanin buď v Baktrii nalezených nebo zde pravděpodobně zhotovených (nálezy ze západní Číny a severního Mongolska). Diplomandka měla ztíženou práci tím, že nálezy jsou mnohdy publikovány bez uvedení informací potřebných pro jejich přesné určení (technologické analýzy apod.), z autorčiných popisů je ale zřejmé, že dobře ovládá technologické postupy i terminologii s textilní produkcí spojené. Poznámky pod čarou jsou pojaty poněkud neobvyklým způsobem – např. často se opakující: „publikováno v rámci článku...“ místo prostého odkazu na literaturu. V případě nejkvalitnějších textilů s nejbohatší dekorací vyrobených snad v Baktrii sice autorka zmiňuje nutnost podrobnějšího zkoumání výzdobných motivů ve vztahu k jiným uměleckým památkám (totéž opakuje i v závěrech), sama se ale omezuje pouze na několik málo analogií k postavě bojovníka a k používání síťového vzoru.

S předcházející kapitolou úzce souvisí i další části práce, které obsahují přehled použitých materiálů (bavlna, len, vlna, hedvábní) a způsobu jejich zpracování, včetně popisů užívaných nástrojů : předení, získávání hedvábních vláken, tkaní a přehled typů vazeb. Také zde platí, že z práce je jasně patrná výborná orientace autorčina v této problematice a její zájem o oblast tzv. experimentální archeologie. Samotné popisy jednotlivých technologických postupů by bylo jistě možné nalézt v mnohé příručce o výrobě textilu, diplomandka však využila právě svých pobytů v Uzbekistánu k tomu, aby se seznámila se současnými technikami místních žen, které pracují stále ještě s nástroji blízkými starověkým a doplnila text o tyto z praxe vycházející postřehy.

Druhá část práce je věnována zpracování nálezů z Džandavláttepa. Jsou zde zařazeny přesleny a tkalcovská závaží v celkovém počtu téměř šedesáti kusů, k nimž je připojeno několik bronzových a kostěných předmětů (jehlic a jehel) a nedokončených či fragmentárních kusů. Pro soubory přeslenů a tkalcovských závaží byla vytvořena jejich typologie, které bude nepochybně možno využít i pro připravovanou publikaci výsledků výzkumu. V připojeném katalogu se možná zbytečně objevují některé body, na které nemá autorka odpověď nebo u nichž se údaj stále opakuje. Všechny předměty pocházejí z Džandavláttepa, všechny jsou uloženy v depozitáři Archeologického ústavu v Samarkandu, u žádného nebyla zjišťována váha. Kladně lze hodnotit shrnující kapitoly, v nichž jsou zkoumané soubory zařazeny do nálezového kontextu a datovány a sledováno rozložení nálezů na sídlišti a v oblasti „paláce“, které zároveň umožňuje vytvořit si představu o centrech textilní výroby na lokalitě. Orientace

v obrazové příloze, v níž jednotlivá vyobrazení na tabulce nejsou normálně číslována, ale pouze opatřena několikamístnými čísly, která se v katalogu objevují pod bodem „dokumentace“, je poněkud obtížná.

Závěry poměrně dobře shrnují všechny podstatné body celé práce. Překvapivá je pro mne informace, že Čína dovážela z římské říše vojtěšku (str.109).

Některé v práci užívané postupy svědčí o nezkušenosti autorky – na příklad v seznamu vyobrazení se objevující formulaci „obrázek převzat z publikace...“ lze nahradit stručnějším „podle:“; tvar „převzáno“ je jistě gramaticky nesprávný; u nálezů z Džandavlattepa se neustále opakuje totéž jméno autora fotografií, a to včetně všech titulů. Zbytečné je rovněž vypisování celých titulů knih, včetně místa a roku vydání, v poznámkách pod čarou. Kromě toho se i v souvislém textu vyskytují chyby, nejen překlepy, ale i chyby gramatické (přechodníky, str.34 „lidma“). Naopak pochvalu zaslouží barevná obrazová příloha, která zahrnuje jak dokumentaci k obecné části, tak nálezy z vlastních výzkumů česko-uzbecké expedice.

I přes uvedené připomínky prokázala diplomandka jak schopnost orientace v odborné literatuře ke zvolenému tématu, tak samostatný přístup při zpracování nového materiálu. Práci lze proto považovat za vhodný podklad k obhajobě za účelem získání titulu magistr.

V Praze dne 23.5.2006

doc.PhDr. Iva Ondřejová, CSc.